

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 25ης Ιουλίου 2002 *

Στην υπόθεση C-459/99,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Conseil d'État (Βέλγιο) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Mouvement contre le racisme, l'antisémitisme et la xénophobie ASBL (MRAX)

και

État belge,

η έκδοση προδικαστικής απόφασης ως προς την ερμηνεία των άρθρων 1, παράγραφος 2, 3, παράγραφος 3, και 9, παράγραφος 2, της οδηγίας 64/221/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Φεβρουαρίου 1964, περί του συντονισμού των ειδικών μέτρων για τη διακίνηση και τη διαμονή αλλοδαπών, τα οποία δικαιολογούνται για λόγους δημοσίας τάξεως, δημοσίας ασφαλείας ή δημοσίας υγείας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 16), των άρθρων 3 και 4 της οδηγίας 68/360/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί καταργήσεως των περιορισμών στη διακίνηση και στη διαμονή των εργαζομένων των κρατών μελών και των οικογενειών τους στο εσωτερικό της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 43), των άρθρων 3 και 6 της οδηγίας 73/148/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1973, περί καταργήσεως των περιορισμών στη διακίνηση και στη διαμονή των υπηκόων των κρατών μελών στο εσωτερικό της Κοινό-

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

τητας στον τομέα της εγκαταστάσεως και της παροχής υπηρεσιών (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/001, σ. 144), καθώς και του κανονισμού (ΕΚ) 2317/95 του Συμβουλίου, της 25ης Σεπτεμβρίου 1995, για καθορισμό των τρίτων χωρών οι υπήκοοι των οποίων πρέπει να διαθέτουν θεώρηση κατά τη διέλευση των εξωτερικών συνόρων των κρατών μελών (ΕΕ L 234, σ. 1),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, N. Colneric και S. von Bahr, προέδρους τμήματος, C. Gulmann, D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet, M. Wathelet, R. Schintgen και J. N. Cunha Rodrigues (εισηγητή), δικαστές,

γενική εισαγγελέας: C. Stix-Hackl

γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- η Mouvement contre le racisme, l'antisémitisme et la xénophobie ASBL (MRAX), εκπροσωπούμενη από τον δικηγόρο I. de Viron, avocat,
- η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους δικηγόρους E. Matterne και E. Derriks, avocats·
- η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον A. Längle·

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τις H. Michard, C. O'Reilly και N. Yerrell,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Mouvement contre le racisme, l'antisémitisme et la xénophobie ASBL (MRAX), της Βελγικής Κυβερνήσεως και Επιτροπής, κατά τη συνεδρίαση της 29ης Μαΐου 2001,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 13ης Σεπτεμβρίου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 1999, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 2 Δεκεμβρίου 1999, το Conseil d'État υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, τέσσερα προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 1, παράγραφος 2, 3, παράγραφος 3, και 9, παράγραφος 2, της οδηγίας 64/221/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Φεβρουαρίου 1964, περί του συντονισμού των ειδικών μέτρων για τη διακίνηση και τη διαμονή αλλοδαπών, τα οποία δικαιολογούνται για λόγους δημοσίας τάξεως, δημοσίας ασφαλείας ή δημοσίας υγείας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 16), των άρθρων 3 και 4 της οδηγίας 68/360/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί καταργήσεως των περιορισμών στη διακίνηση και στη διαμονή των εργαζομένων των κρατών μελών και των οικογενειών τους στο εσωτερικό της Κοι-

νότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 43), των άρθρων 3 και 6 της οδηγίας 73/148/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1973, περί καταργήσεως των περιορισμών στη διακίνηση και στη διαμονή των υπηκόων των κρατών μελών στο εσωτερικό της Κοινότητας στον τομέα της εγκαταστάσεως και της παροχής υπηρεσιών (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/001, σ. 144), καθώς και του κανονισμού (ΕΚ) 2317/95 του Συμβουλίου, της 25ης Σεπτεμβρίου 1995, για καθορισμό των τρίτων χωρών οι υπήκοοι των οποίων πρέπει να διαθέτουν θεώρηση κατά τη διέλευση των εξωτερικών συνόρων των κρατών μελών (ΕΕ L 234, σ. 1).

- 2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκλυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της *Mouvement contre le racisme, l'antisémitisme et la xénophobie ASBL* (στο εξής: MRAX) και του βελγικού κράτους αναφορικά με αίτηση ακυρώσεως της εγκυκλίου των Υπουργών Εσωτερικών και Δικαιοσύνης, της 28ης Αυγούστου 1997, περί της διαδικασίας δημοσιεύσεως των αναγγελιών μελλοντικών γάμων και περί των εγγράφων που πρέπει να προσκομίζονται για τη χορήγηση θεωρήσεως εισόδου προς σύναψη γάμου εντός του Βασιλείου ή για τη χορήγηση θεωρήσεως εισόδου για λόγους οικογενειακής συνενώσεως στηριζομένους σε γάμο τελεσθέντα στην αλλοδαπή (*Moniteur belge* της 1ης Οκτωβρίου 1997, σ. 25905, στο εξής: εγκύκλιος της 28ης Αυγούστου 1997).

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

- 3 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 33), ορίζει ότι:

«Κάθε υπήκοος κράτους μέλους, ανεξαρτήτως του τόπου διαμονής του, έχει το δικαίωμα να αναλαμβάνει μισθωτή δραστηριότητα και να την ασκεί στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους, συμφώνως προς τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που ρυθμίζουν την απασχόληση των ημεδαπών εργαζομένων του κράτους αυτού.»

4 Το άρθρο 10 του κανονισμού 1612/68 ορίζει ότι:

«1. Ανεξαρτήτως της ιθαγενείας των, έχουν δικαίωμα εγκαταστάσεως μετά του εργαζομένου υπηκόου ενός κράτους μέλους που απασχολείται στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους τα εξής πρόσωπα:

α) έκαστος των συζύγων και οι κατιόντες τους οι οποίοι έχουν ηλικία κάτω των 21 ετών ή συντηρούνται απ' αυτόν·

β) οι ανιόντες του εργαζομένου αυτού και του συζύγου του, τους οποίους αυτός συντηρεί.

2. Τα κράτη μέλη διευκολύνουν την είσοδο οποιουδήποτε μέλους της οικογενείας που δεν ωφελείται από τις διατάξεις της παραγράφου 1 εφόσον συντηρείται ή ζει στην χώρα προελεύσεως, υπό την αυτή στέγη με τον εργαζόμενο που αναφέρεται ανωτέρω.

3. Για την εφαρμογή των παραγράφων 1 και 2 ο εργαζόμενος πρέπει να διαθέτει για την οικογένειά του κατοικία, η οποία θεωρείται κανονική για τους ημεδαπούς εργαζομένους στην περιφέρεια όπου απασχολείται χωρίς ωστόσο η διάταξη αυτή να δύναται να οδηγήσει στη δημιουργία διακρίσεως μεταξύ των ημεδαπών εργαζομένων και των εργαζομένων που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη.»

5 Κατά το άρθρο 1 της οδηγίας 68/360, τα κράτη μέλη καταργούν, υπό τους όρους που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία, τους περιορισμούς στη διακίνηση και διαμονή των υπηκόων των εν λόγω κρατών και των μελών της οικογενείας τους επί των οποίων εφαρμόζεται ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1612/68.

6 Το άρθρο 3 της οδηγίας 68/360 ορίζει ότι:

«1. Τα κράτη μέλη επιτρέπουν στα πρόσωπα που αναφέρονται στο άρθρο 1 την είσοδο στην επικράτειά τους με απλή επίδειξη δελτίου ταυτότητας ή διαβατηρίου εν ισχύ.

2. Δεν δύναται να επιβληθεί θεώρηση εισόδου ή άλλη ισοδύναμη υποχρέωση εκτός αν πρόκειται για τα μέλη της οικογένειας, τα οποία δεν έχουν την ιθαγένεια κράτους μέλους. Τα κράτη μέλη παρέχουν στα πρόσωπα αυτά κάθε διευκόλυνση για τη λήψη των αναγκαίων θεωρήσεων.»

7 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 68/360 προβλέπει ότι τα κράτη μέλη αναγνωρίζουν το δικαίωμα διαμονής στην επικράτειά τους στα αναφερόμενα στο άρθρο 1 πρόσωπα τα οποία είναι σε θέση να προσκομίσουν τα έγγραφα που απαριθμούνται στο άρθρο 4, παράγραφος 3.

8 Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 3, δεύτερη περίπτωση, της ίδιας οδηγίας, τα έγγραφα αυτά, όσον αφορά τα μέλη της οικογένειας εργαζομένου, είναι τα εξής:

«γ) το έγγραφο με το οποίο εισήλθαν στην επικράτεια·

δ) έγγραφο εκδιδόμενο από την αρμόδια αρχή του κράτους καταγωγής ή προελεύσεως που να αποδεικνύει το συγγενικό τους δεσμό·

ε) στις περιπτώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 10, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68, έγγραφο εκδιδόμενο από την αρμόδια αρχή του κράτους καταγωγής ή προελεύσεως που να πιστοποιεί ότι τα εν λόγω πρόσωπα συντηρούνται από τον εργαζόμενο ή ζουν μαζί του υπό την αυτή στέγη στην χώρα αυτή.»

9 Το άρθρο 10 της οδηγίας 68/360 ορίζει ότι:

«Τα κράτη μέλη δύνανται να παρεκκλίνουν από τις διατάξεις της παρούσης οδηγίας μόνο για λόγους δημοσίας τάξεως, δημοσίας ασφαλείας ή δημοσίας υγείας.»

10 Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 73/148:

«Τα κράτη μέλη καταργούν, υπό τους όρους που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία, τους περιορισμούς στη διακίνηση και στη διαμονή:

α) των υπηκόων ενός κράτους μέλους που είναι εγκατεστημένοι ή επιθυμούν να εγκατασταθούν σε άλλο κράτος μέλος, προκειμένου να ασκήσουν μη μισθωτή δραστηριότητα, ή επιθυμούν να παράσχουν υπηρεσίες στο κράτος αυτό·

β) των υπηκόων των κρατών μελών που επιθυμούν να μεταβούν σε άλλο κράτος μέλος ως αποδέκτες παροχής υπηρεσιών·

γ) του συζύγου και των κάτω των 21 έτους τέκνων των εν λόγω υπηκόων, ανεξαρτήτως ιθαγενείας·

- δ) των ανιόντων και των κατιόντων των εν λόγω υπηκόων και των συζύγων τους, οι οποίοι συντηρούνται από αυτούς, ανεξαρτήτως ιθαγενείας.»
- 11 Το άρθρο 3 της οδηγίας 73/148 επαναλαμβάνει ουσιαστικώς το άρθρο 3 της οδηγίας 68/360.
- 12 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 73/148 ορίζει ότι:

«Κάθε κράτος μέλος αναγνωρίζει δικαίωμα μόνιμης διαμονής στους υπηκόους των άλλων κρατών μελών που εγκαθίστανται στην επικράτειά του, προκειμένου να ασκήσουν εκεί μη μισθωτή δραστηριότητα, εφ' όσον οι περιορισμοί στους οποίους υπόκειται η δραστηριότητα αυτή έχουν καταργηθεί δυνάμει της Συνθήκης.

Το δικαίωμα διαμονής βεβαιώνεται με έγγραφο, το οποίο καλείται “άδεια διαμονής υπηκόου κράτους μέλους των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων”. Το εν λόγω έγγραφο έχει διάρκεια ισχύος τουλάχιστον πέντε ετών από της ημερομηνίας εκδόσεώς του και ανανεώνεται αυτόματα.

[...]»

13 Το άρθρο 6 της οδηγίας 73/148 προβλέπει ότι:

«Για την έκδοση της αδειάς διαμονής και του τίτλου διαμονής το κράτος μέλος δύναται να απαιτεί από τον αιτούντα μόνο:

α) το δελτίο ταυτότητας ή το διαβατήριό με το οποίο εισήλθε στην επικράτειά του·

β) απόδειξη ότι εμπίπτει σε μία από τις κατηγορίες που αναφέρονται στα άρθρα 1 και 4.»

14 Το άρθρο 8 της οδηγίας 73/148 επαναλαμβάνει ουσιαστικά το περιεχόμενο του άρθρου 10 της οδηγίας 68/360.

15 Κατά το άρθρο 1 της οδηγίας 64/221:

«1. Οι διατάξεις της παρούσης οδηγίας ισχύουν για τους υπηκόους ενός κράτους μέλους, οι οποίοι διαμένουν ή μεταβαίνουν σε άλλο κράτος μέλος της Κοινότητας, είτε προκειμένου να ασκήσουν μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα, είτε προκειμένου να αποδεχθούν υπηρεσίες.

2. Οι διατάξεις αυτές ισχύουν επίσης για τον σύζυγο και τα μέλη της οικογενείας που πληρούν τις προϋποθέσεις των κανονισμών και των οδηγιών που εκδίδονται στον τομέα αυτόν εις εκτέλεση της Συνθήκης.»

16 Το άρθρο 2 της οδηγίας 64/221 ορίζει ότι:

«1. Η παρούσα οδηγία αφορά τις διατάξεις τις σχετικές με την είσοδο στην επικράτεια, την έκδοση ή την ανανέωση της αδειάς διαμονής ή την απομάκρυνση από την επικράτεια, οι οποίες θεσπίζονται από τα κράτη μέλη για λόγους δημοσίας τάξεως, δημοσίας ασφαλείας ή δημοσίας υγείας.

2. Επίκληση τέτοιων λόγων δεν είναι δυνατόν να γίνει για την εξυπηρέτηση οικονομικών σκοπών.»

17 Το άρθρο 3 της οδηγίας 64/221 ορίζει ότι:

«1. Τα μέτρα δημοσίας τάξεως ή δημοσίας ασφαλείας πρέπει να βασίζονται αποκλειστικά στην προσωπική συμπεριφορά του ατόμου που αφορούν.

2. Προηγούμενες ποινικές καταδίκες δεν δύναται καθ' εαυτές να αιτιολογήσουν την λήψη παρόμοιων μέτρων.

3. Η λήξη ισχύος της ταυτότητας ή του διαβατηρίου που επέτρεψε την είσοδο στην χώρα υποδοχής και την έκδοση της αδειάς διαμονής δεν δύναται να αποτελέσει λόγο απομακρύνσεως από την επικράτεια.

4. Το κράτος που εξέδωσε την ταυτότητα ή το διαβατήριο επιτρέπει χωρίς διατυπώσεις την επάνοδο στην επικράτειά του εκείνου υπέρ του οποίου έχει εκδοθεί το έγγραφο έστω κι αν το εν λόγω έγγραφο δεν ισχύει πλέον ή αν αμφισβητείται η ιθαγένεια του προσώπου αυτού.»

18 Κατά το άρθρο 8 της οδηγίας 64/221:

«Ο ενδιαφερόμενος πρέπει να δύναται να ασκήσει κατά της αποφάσεως περί αρνήσεως εισόδου, αρνήσεως εκδόσεως ή ανανεώσεως της αδειάς διαμονής ή κατά της αποφάσεως περί απομακρύνσεως από την επικράτεια τις προσφυγές που δύναται να ασκήσουν οι ημεδαποί κατά των πράξεων της διοικήσεως.»

19 Κατά το άρθρο 9 της οδηγίας 64/221:

«1. Αν δεν χωρεί προσφυγή σε δικαστήριο ή αν η προσφυγή αυτή αναφέρεται μόνο στην νομιμότητα της αποφάσεως ή αν δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα, η απόφαση περί αρνήσεως ανανεώσεως της αδειάς διαμονής ή η απόφαση περί απομακρύνσεως του κατόχου αδειάς διαμονής από την επικράτεια λαμβάνεται από τη διοικητική αρχή — εκτός επειγουσών περιπτώσεων — μόνο κατόπιν γνώμης αρμοδίας αρχής της χώρας υποδοχής, ενώπιον της οποίας ο ενδιαφερόμενος πρέπει να δύναται να προβάλει τα μέσα υπερασπίσεώς του και να δύναται να επικουρείται ή να εκπροσωπείται κατά τους διαδικαστικούς όρους που προβλέπονται από την εθνική νομοθεσία.

Η αρχή αυτή πρέπει να είναι άλλη από εκείνη που έχει αρμοδιότητα να λαμβάνει την απόφαση περί αρνήσεως ανανεώσεως της αδειάς διαμονής ή την απόφαση περί απομακρύνσεως.

2. Οι αποφάσεις περί αρνήσεως εκδόσεως της πρώτης αδειάς διαμονής, καθώς και οι αποφάσεις περί απομακρύνσεως προ της εκδόσεως της εν λόγω αδειάς, υποβάλλονται προς εξέταση, κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου, στην αρχή εκείνη, η προηγούμενη γνώμη της οποίας προβλέπεται από την παράγραφο 1. Ο ενδιαφερόμενος επιτρέπεται τότε να αναλάβει αυτοπροσώπως την υπεράσπισή του, εκτός αν λόγοι ασφαλείας του κράτους αντιτίθενται στην υπεράσπιση αυτή.»

20 Ο κανονισμός 2317/95 ακυρώθηκε με την απόφαση της 10ης Ιουνίου 1997, C-392/95, Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1997, σ. I-3213). Εντούτοις, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι τα αποτελέσματα του ακυρωθέντος κανονισμού διατηρούνται μέχρις ότου το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως θεσπίσει νέα νομοθετική ρύθμιση επί του ζητήματος αυτού.

21 Κατά το άρθρο 5 του κανονισμού 2317/95:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, νοείται ως “θεώρηση” κάθε άδεια χορηγούμενη ή κάθε απόφαση λαμβανόμενη από κράτος μέλος, η οποία απαιτείται πριν από την είσοδο στο έδαφός τους για:

- διαμονή σ' αυτό το κράτος μέλος ή σε διάφορα κράτη μέλη για περίοδο που δεν υπερβαίνει συνολικά τους τρεις μήνες,

— διέλευση μέσω του εδάφους αυτού του κράτους μέλους ή διαφόρων κρατών μελών με εξαίρεση τη διέλευση από τη διεθνή ζώνη των αεροδρομίων και τις μεταφορές μεταξύ αεροδρομίων ενός κράτους μέλους.»

- 22 Στις 12 Μαρτίου 1999, το Συμβούλιο εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΚ) 574/1999, περί καθορισμού των τρίτων χωρών οι υπήκοοι των οποίων πρέπει να διαθέτουν θεώρηση κατά τη διάβαση των εξωτερικών συνόρων των κρατών μελών (ΕΕ L 72, σ. 2). Τον κανονισμό αυτό αντικατέστησε ο κανονισμός (ΕΚ) 539/2001 του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2001, περί του καταλόγου τρίτων χωρών οι υπήκοοι των οποίων υπόκεινται στην υποχρέωση θεώρησης για τη διέλευση των εξωτερικών συνόρων των κρατών μελών και του καταλόγου των τρίτων χωρών οι υπήκοοι των οποίων απαλλάσσονται από την υποχρέωση αυτή (ΕΕ L 81, σ. 1).

Η εθνική νομοθεσία

- 23 Ο νόμος περί εισόδου στην επικράτεια, διαμονής, εγκαταστάσεως και απομακρύνσεως αλλοδαπών, της 15ης Δεκεμβρίου 1980 (*Moniteur belge* της 31ης Δεκεμβρίου 1980), όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο της 15ης Ιουνίου 1996 (*Moniteur belge* της 12ης Οκτωβρίου 1996, στο εξής: νόμος της 15ης Δεκεμβρίου 1980), ορίζει, στο άρθρο 2, πρώτο εδάφιο, ότι:

«Η είσοδος στο Βασίλειο επιτρέπεται σε όσους έχουν:

[...]

2° είτε ισχύον διαβατήριο ή ισοδύναμο ταξιδιωτικό έγγραφο, με θεώρηση ή ισοδύναμη έγκριση, ισχύουσα στο Βέλγιο προερχόμενη από διπλωματικό ή προξενικό εκπρόσωπο του Βελγίου ή κράτους συμβαλλομένου σε διεθνή σύμβαση αφορώσα τη διέλευση των εξωτερικών συνόρων, και δεσμεύουσα το Βέλγιο.»

24 Το άρθρο 3, πρώτο εδάφιο, 2°, του ίδιου νόμου παρέχει τη δυνατότητα στις «επιφορτισμένες με τον έλεγχο των συνόρων αρχές» να απωθούν όσους αλλοδαπούς «επιχειρούν να εισέλθουν στο Βασίλειο χωρίς να διαθέτουν τα απαιτούμενα κατά το άρθρο 2 έγγραφα».

25 Το άρθρο 7, πρώτο εδάφιο, 1° και 2°, του εν λόγω νόμου παρέχει τη δυνατότητα στον αρμόδιο υπουργό ή στον ενεργούντα κατ' εξουσιοδότησή του να διατάσσει τους αλλοδαπούς που δεν έχουν έγκριση ή άδεια παρανομής για διάστημα μεγαλύτερο των τριών μηνών ή εγκαταστάσεως στο Βασίλειο να εγκαταλείψουν την επικράτεια εντός τακτής προθεσμίας:

«1° αν παραμένουν στο Βασίλειο χωρίς να διαθέτουν τα απαιτούμενα κατά το άρθρο 2 έγγραφα·

2° αν παραμένουν στο Βασίλειο πέραν της τασσομένης κατά το άρθρο 6 προθεσμίας ή αδυνατούν να αποδείξουν ότι η προθεσμία αυτή δεν έχει παρέλθει».

26 Κατά το άρθρο 40, παράγραφοι 2 έως 6, του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980:

«2. Προς εφαρμογή του παρόντος νόμου, νοούνται ως αλλοδαποί ΕΚ οι υπήκοοι κράτους μέλους των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων οι οποίοι διαμένουν ή μεταβαίνουν στο Βασίλειο και οι οποίοι:

1° ασκούν εντός του Βασιλείου ή πρόκειται να ασκήσουν μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα·

2° είναι ή πρόκειται να είναι αποδέκτες υπηρεσιών εντός του Βασιλείου·

3° έχουν ή πρόκειται να αποκτήσουν δικαίωμα παραμονής·

4° έχουν ή πρόκειται να αποκτήσουν δικαίωμα διαμονής κατόπιν παύσεως επαγγελματικής δραστηριότητας εντός της Κοινότητας·

5° παρακολουθούν ή πρόκειται να παρακολουθήσουν, κατά κύριο λόγο, μαθήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης σε εγκεκριμένο εκπαιδευτικό ίδρυμα·

6° είτε δεν ανήκουν σε καμία από τις κατηγορίες των σημείων 1° έως 5°.

3. Υπό την επιφύλαξη αντιθέτων διατάξεων του παρόντος νόμου, εξομοιώνονται προς αλλοδαπούς ΕΚ, στους οποίους αναφέρεται η [παράγραφος] 2, 1^ο, 2^ο και 3^ο, ασχέτως ιθαγενείας, οι ακόλουθοι, υπό την προϋπόθεση ότι εγκαθίστανται μαζί τους:

1^ο οι σύζυγοί τους·

[...]

4. Υπό την επιφύλαξη αντιθέτων διατάξεων του παρόντος νόμου, εξομοιώνονται προς τους αλλοδαπούς ΕΚ, στους οποίους αναφέρεται η [παράγραφος] 2, 4^ο και 6^ο, ασχέτως ιθαγενείας, οι ακόλουθοι, υπό την προϋπόθεση ότι εγκαθίστανται μαζί τους:

1^ο οι σύζυγοί τους·

[...]

5. Υπό την επιφύλαξη αντιθέτων διατάξεων του παρόντος νόμου, εξομοιώνονται προς τους αλλοδαπούς ΕΚ, στους οποίους αναφέρεται η [παράγραφος] 2, 5^ο, ασχέτως ιθαγενείας, οι σύζυγοι και τα τέκνα τους ή τα τέκνα των συζύγων τους, τα οποία συντηρούν, υπό την προϋπόθεση ότι εγκαθίστανται μαζί τους.

6. Εξομοιώνονται επίσης προς τους αλλοδαπούς ΕΚ οι σύζυγοι Βέλγου, που εγκαθίστανται μαζί του, καθώς και οι κατιόντες τους ηλικίας μικρότερης των 21 ετών ή οι

συντηρούμενοι υπ' αυτών, οι ανιόντες τους των οποίων έχουν τη συντήρηση και οι σύζυγοι των κατιόντων ή ανιόντων τους οι οποίοι εγκαθίστανται μαζί τους.»

27 Το άρθρο 41 του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980 ορίζει:

«Το δικαίωμα εισόδου στο Βασίλειο αναγνωρίζεται στους αλλοδαπούς ΕΚ με την επίδειξη δελτίου ταυτότητας ή ισχύοντος εθνικού διαβατηρίου.

Οι κατ' άρθρο 40 σύζυγοι και τα μέλη των οικογενειών τους, οι οποίοι δεν έχουν την ιθαγένεια κράτους μέλους των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οφείλουν να διαθέτουν το απαιτούμενο δυνάμει του άρθρου 2 έγγραφο.

Ο κάτοχος εγγράφου χορηγηθέντος από τις βελγικές αρχές, βάσει του οποίου επετράπη η είσοδος και τη διαμονή σε κράτος μέλος των Κοινοτήτων, γίνεται δεκτός άνευ διατυπώσεων στη βελγική επικράτεια, έστω και αν αμφισβητείται η ιθαγένειά του ή έχει εκπνεύσει η ισχύς του εν λόγω εγγράφου.»

28 Το άρθρο 42 του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980 προβλέπει:

«Αναγνωρίζεται δικαίωμα διαμονής αλλοδαπών ΕΚ υπό τις προϋποθέσεις και τη διάρκεια που καθορίζει ο Βασιλεύς, σύμφωνα με τους κανονισμούς και τις οδηγίες των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Το εν λόγω δικαίωμα διαμονής διαπιστώνεται με έγγραφο χορηγούμενο στις περιπτώσεις και κατά τη διαδικασία που καθορίζει ο Βασιλεύς, σύμφωνα προς τους ανωτέρω κανονισμούς και οδηγίες.

Η απόφαση περί χορηγήσεως αδείας διαμονής λαμβάνεται το συντομότερο δυνατό, το βραδύτερο δε εντός έξι μηνών από της υποβολής της αιτήσεως.»

29 Το άρθρο 43 του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980 διευκρινίζει ότι:

«Δεν είναι δυνατή η άρνηση εισόδου και διαμονής στους αλλοδαπούς ΕΚ, παρά μόνο για λόγους δημόσιας τάξεως, δημόσιας ασφαλείας ή δημοσίας υγείας, τούτο δε εντός των κατωτέρω ορίων:

[...]

3^ο η λήξη της ισχύος του εγγράφου βάσει του οποίου επιτράπη η είσοδος και η διαμονή εντός της βελγικής επικράτειας δεν δικαιολογεί, αυτή καθ' εαυτή, την απομάκρυνση από την επικράτεια:

[...]».

30 Κατά το άρθρου 44, πρώτο εδάφιο, 1^ο, του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980:

«Δικαιολογεί την υποβολή αιτήσεως επανεξετάσεως, την οποία προβλέπει το άρθρο 64:

1^ο οποιαδήποτε άρνηση χορηγήσεως αδειάς διαμονής σε αλλοδαπούς ΕΚ, στους οποίους έχει παρασχεθεί δικαίωμα διαμονής σύμφωνα με το άρθρο 42, καθώς και οποιαδήποτε απόφαση περί απομακρύσεως από την επικράτεια πριν από τη χορήγηση μιας τέτοιας άδειας».

31 Κατά το άρθρο 64 του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980:

«Πέραν των αποφάσεων στις οποίες αναφέρονται τα άρθρα 44 και 44*bis*, δικαιολογούν την υποβολή αιτήσεως επανεξετάσεως ενώπιον του υπουργού, σύμφωνα με τις ακόλουθες διατάξεις:

1^ο η απόφαση περί μη αναγνώρισεως, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 11, δικαιώματος διαμονής·

2^ο η αναπομπή·

3° η απόρριψη αιτήσεως χορηγήσεως αδειάς εγκαταστάσεως·

[...]

7° η απόφαση η επιβάλλουσα σε αλλοδαπό, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 22, να εγκαταλείψει συγκεκριμένο τόπο, να παραμείνει υπό απομάκρυνση ή να κατοικεί σε συγκεκριμένο τόπο·

8° η απόφαση περί μη χορηγήσεως αδειάς διαμονής σε αλλοδαπό ο οποίος επιθυμεί να πραγματοποιήσει σπουδές στο Βέλγιο».

32 Το άρθρο 69 του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980 ορίζει ότι:

«Προσφυγή ακυρώσεως, διεπόμενη από το άρθρο 14 των νόμων περί Conseil d'État, οι οποίοι κωδικοποιήθηκαν στις 12 Ιανουαρίου 1973, δύναται να ασκηθεί κατά αποφάσεως περί μη παροχής δικαιώματος προβλεπόμενου από τον παρόντα νόμο.

Η υποβολή αιτήσεως επανεξετάσεως δεν κωλύει την απ' ευθείας άσκηση προσφυγής ακυρώσεως κατά της αποφάσεως της οποίας ζητείται η επανεξέταση.

Σε μια τέτοια περίπτωση η εξέταση της προσφυγής ακυρώσεως αναστέλλεται μέχρις ότου ο Υπουργός αποφανθεί επί του παραδεκτού της αιτήσεως».

33 Η εγκύκλιος της 28ης Αυγούστου 1997 έχει ως εξής:

«Σκοπός της παρούσας εγκυκλίου είναι η επίλυση ορισμένων προβλημάτων σχετικών με τη διαδικασία δημοσιεύσεως αναγγελιών [...] επί των οποίων προσφάτως εκδηλώθηκαν διαφωνίες. Εξάλλου, με την εγκύκλιο παρέχονται διευκρινίσεις σχετικά με τα έγγραφα που πρέπει να προσκομιστούν για τη χορήγηση θεωρήσεως με σκοπό τη σύναψη γάμου εντός του Βασιλείου ή για τη χορήγηση θεωρήσεως για οικογενειακή συνένωση κατόπιν γάμου συναφθέντος στην αλλοδαπή.

[...]

4. Υποβολή της αιτήσεως για άδεια διαμονής μετά την τέλεση του γάμου.

[...]

Εντούτοις, όσον αφορά την διαμονή, πρέπει να υπομνηστεί ότι, προς στήριξη αιτήσεως χορηγήσεως αδειας διαμονής, υποβληθείσας στο πλαίσιο του άρθρου 10, εδάφιο 1, 1^ο ή 4^ο, ή του άρθρου 40, [παράγραφοι] 3 έως 6, του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980, για την είσοδο στην επικράτεια, τη διαμονή, την εγκατάσταση και την απομάκρυνση αλλοδαπών, πρέπει να προσκομίζονται τα έγγραφα που απαιτούνται για την είσοδο στο Βασίλειο.

Συγκεκριμένα, τούτο σημαίνει ότι ο αλλοδαπός πρέπει να κατέχει ισχύον εθνικό διαβατήριο ή ισοδύναμο ταξιδιωτικό έγγραφο, το οποίο φέρει, εφόσον απαιτείται, θεώρηση εισόδου ή άδεια επέχουσα θέση θεώρησης εισόδου, που ισχύει για το Βέλγιο και έχει χορηγηθεί από διπλωματική ή προξενική αποστολή του Βελγίου ή κράτους που είναι συμβαλλόμενο μέρος στην διεθνή σύμβαση για τη διέλευση των εξωτερικών συνόρων, η οποία δεσμεύει το Βέλγιο (άρθρο 2 του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980).

Εφόσον ο αλλοδαπός δεν προσκομίζει αυτά τα έγγραφα εισόδου, η αίτησή του για χορήγηση αδειάς διαμονής κηρύσσεται, κατ' αρχήν, απαράδεκτη.

[...]»

- 34 Η εγκύκλιος του Υπουργού Εσωτερικών, της 12ης Οκτωβρίου 1998, περί αιτήσεως αδειάς διαμονής ή εγκαταστάσεως εντός του Βασιλείου υποβαλλομένης μετά τη σύναψη γάμου, βάσει των άρθρων 10 ή 40 του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980 περί εισόδου στην επικράτεια, διαμονής, εγκαταστάσεως και απομακρύνσεως αλλοδαπών (*Moniteur belge* της 6ης Νοεμβρίου 1998, σ. 36360, στο εξής: εγκύκλιος της 12ης Οκτωβρίου 1998), εκδόθηκε με σκοπό τη διευκρίνιση του τιθέμενου στο σημείο 4 της εγκυκλίου της 28ης Αυγούστου 1997 κανόνα. Στα σημεία 1 και 2 της εγκυκλίου της 12ης Οκτωβρίου 1998 προβλέπεται ότι:

«1. Εξακολουθεί να εφαρμόζεται ο γενικός κανόνας κατά τον οποίο δεν λαμβάνεται υπόψη αίτηση αδειάς διαμονής ή εγκαταστάσεως εντός του Βασιλείου, βάσει της οικογενειακής συνένωσης, στην περίπτωση κατά την οποία ο αλλοδαπός δεν είναι κάτοχος ισχυόντων εγγράφων εισόδου, δηλαδή εθνικού διαβατηρίου ή ισοδύναμου ταξιδιωτικού εγγράφου, του οποίου η ισχύς δεν έχει λήξει, κατά περίπτωση, με επίσης ισχύουσα θεώρηση, κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως.

2. Κατά παρέκκλιση από τον γενικό αυτό κανόνα, η αίτηση αδειάς εγκαταστάσεως που υποβάλλεται βάσει του άρθρου 40 του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980 εκ μέρους αλλοδαπού (υποκείμενου σε υποχρέωση θεωρήσεως), έχοντας τελέσει γάμο με Βέλο υπήκοο ή υπήκοο κράτους μέλους του ΕΟΧ, ο οποίος προσκομίζει μόνο ισχύον εθνικό διαβατήριο ή ισοδύναμο ταξιδιωτικό έγγραφο, του οποίου όμως η θεώρηση δεν ισχύει πλέον, θα λαμβάνεται υπόψη, εφόσον κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως εγκαταστάσεως προσκομίζει τα έγγραφα τα σχετικά με τον βαθμό συγγένειας ή σχέσεως με τον εν λόγω Βέλο υπήκοο ή υπήκοο κράτους μέλους του ΕΟΧ.

[...]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 35 Με προσφυγή που άσκησε στις 28 Νοεμβρίου 1997, η MRAX ζήτησε από το Conseil d'État την ακύρωση της εγκυκλίου της 28ης Αυγούστου 1997.
- 36 Προς στήριξη της προσφυγής της, υποστήριξε ότι η εγκύκλιος αυτή, ιδίως το σημείο 4, είναι ασυμβίβαστο με τις κοινοτικές οδηγίες περί μετακινήσεως και διαμονής εντός της Κοινότητας.
- 37 Κρίνοντας ότι η επίλυση της εκκρεμούσας ενώπιόν του διαφοράς απαιτούσε ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου, το Conseil d'État αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχουν το άρθρο 3 της οδηγίας 68/360, της 15ης Οκτωβρίου 1968, το άρθρο 3 της οδηγίας 73/148, της 21ης Μαΐου 1973, καθώς και ο κανονισμός 2317/95, της

25ης Σεπτεμβρίου 1995, λαμβανομένων υπόψη των αρχών της αναλογικότητας, της απαγορεύσεως των διακρίσεων και του δικαιώματος προς σεβασμό της οικογενειακής ζωής, την έννοια ότι τα κράτη μέλη μπορούν, στα σύνορα, να επαναπροωθούν τους αλλοδαπούς που υποχρεούνται σε θεώρηση εισόδου και είναι σύζυγοι κοινοτικών υπηκόων, εφόσον επιχειρούν να εισέλθουν στην επικράτεια κράτους μέλους χωρίς να διαθέτουν έγγραφο ταυτότητας ή θεώρηση εισόδου;

- 2) Έχουν το άρθρο 4 της οδηγίας 68/360 και το άρθρο 6 της οδηγίας 73/148, λαμβανομένων υπόψη του άρθρου 3 των προαναφερθεισών οδηγιών, αντιστοίχως, καθώς και των αρχών της αναλογικότητας, της απαγορεύσεως των διακρίσεων και του δικαιώματος προς σεβασμό της οικογενειακής ζωής, την έννοια ότι τα κράτη μέλη μπορούν να αρνηθούν τη χορήγηση αδειάς διαμονής στον σύζυγο κοινοτικού υπηκόου που εισήλθε παρανόμως στην επικράτειά τους και να προβούν στην απομάκρυνσή του;
- 3) Συνεπάγονται τα άρθρα 3 και 4, παράγραφος 3, της οδηγίας 68/360, το άρθρο 3 της οδηγίας 73/148 και το άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας 64/221, της 25ης Φεβρουαρίου 1964, ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν ούτε να αρνηθούν τη χορήγηση αδειάς διαμονής ούτε να απομακρύνουν τον αλλοδαπό σύζυγο κοινοτικού υπηκόου που εισήλθε νομίμως στην επικράτειά τους αλλά έχει θεώρηση εισόδου της οποίας η ισχύς έχει λήξει κατά το χρονικό σημείο κατά το οποίο ζητεί την έκδοση της άδειας αυτής;
- 4) Έχουν τα άρθρα 1 και 9, παράγραφος 2, της οδηγίας 64/221, της 25ης Φεβρουαρίου 1964, την έννοια ότι οι αλλοδαποί σύζυγοι κοινοτικών υπηκόων, οι οποίοι δεν διαθέτουν έγγραφα ταυτότητας, θεώρηση εισόδου ή των οποίων η θεώρηση εισόδου δεν ισχύει πλέον, έχουν τη δυνατότητα να προσφύγουν στην αρμόδια αρχή που προβλέπει το άρθρο 9, παράγραφος 1, όταν ζητούν την έκδοση πρώτης αδειάς διαμονής ή όταν αποφασίζεται η απομάκρυνσή τους προ της εκδόσεως της εν λόγω αδειάς;»

Προκαταρκτική παρατήρηση

- 38 Η Βελγική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο εθνικός νομοθέτης εξομοίωσε τους συζύγους Βέλγων υπηκόων με τους υπηκόους κρατών μελών, ώστε να μην αντιμετωπίζονται αυτοί λιγότερο ευνοϊκά από τους συζύγους ή τα μέλη της οικογένειας υπηκόου άλλου κράτους μέλους. Εντούτοις, κατά τη Βελγική Κυβέρνηση, το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο όταν πρόκειται για την εκτίμηση της καταστάσεως υπηκόου τρίτης χώρας συζύγου Βέλγου υπηκόου.
- 39 Επιβάλλεται σχετικώς να τονιστεί ότι η κοινοτική νομοθεσία περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, ελεύθερης παροχής υπηρεσιών και ελευθερίας εγκαταστάσεως δεν έχει εφαρμογή επί περιπτώσεων οι οποίες δεν παρουσιάζουν κανένα στοιχείο συνδέσεως με μια από τις περιπτώσεις που ρυθμίζει το κοινοτικό δίκαιο. Συνεπώς, η νομοθεσία αυτή δεν μπορεί να εφαρμοστεί στην περίπτωση ατόμων τα οποία ουδέποτε έκαναν χρήση αυτών των ελευθεριών (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 16ης Δεκεμβρίου 1992, C-206/91, Koua Poitev, Συλλογή 1992, σ. I-6685, σκέψεις 10 έως 12, και της 11ης Ιουλίου 2002, C-60/00, Carpenter, Συλλογή 2002, σ. I-6279, σκέψη 28).
- 40 Υπό το πρίσμα αυτών των σκέψεων πρέπει να δοθεί η απάντηση στα προδικαστικά ερωτήματα με τα οποία ζητείται από το Δικαστήριο να αποφανθεί επί της σημασίας σειράς διατάξεων των οδηγιών 64/221, 68/360 και 73/148 καθώς και του κανονισμού 2317/95, σε σχέση με υπηκόους τρίτων χωρών συζύγους υπηκόων κρατών μελών.

Επί του πρώτου ερωτήματος*Παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο*

- 41 Η MRAX ισχυρίζεται ότι η επαναπροώθηση στα σύνορα κράτους μέλους υπηκόου τρίτης χώρας, ο οποίος έχει τελέσει γάμο με υπήκοο κράτους μέλους, με το αιτιολογικό ότι δεν διαθέτει θεώρηση χορηγηθείσα από αυτό το κράτος μέλος, συνιστά παράβαση των άρθρων 3 της οδηγίας 68/360, 3 της οδηγίας 73/148, του κανονισμού 2317/95, καθώς και του άρθρου 8, παράγραφος 2, της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (στο εξής: σύμβαση).
- 42 Εξάλλου, η MRAX υποστηρίζει ότι, για τους υπηκόους τρίτων χωρών, συζύγους υπηκόων κρατών μελών, η εξέταση των προϋποθέσεων χορηγήσεως θεωρήσεως έπρεπε να γίνει στο Βέλγιο και όχι στη χώρα καταγωγής τους.
- 43 Όσον αφορά την υποχρέωση κατοχής δελτίου ταυτότητας, η Βελγική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι εναπόκειται στα κράτη μέλη να ελέγχουν αν οι υπήκοοι τρίτων χωρών οι οποίοι επιθυμούν να εισέλθουν στην επικράτειά τους ή οι οποίοι, έχοντας ήδη εισέλθει, διεκδικούν δικαίωμα διαμονής, μπορούν ή μη να επικαλεστούν το κοινοτικό δίκαιο. Συνεπώς, η υποχρέωση επιδείξεως ισχύοντος διαβατηρίου κατά την είσοδο στην επικράτεια του κράτους μέλους δικαιολογείται από την ανάγκη να αποδείξει ο υπήκοος της τρίτης χώρας την ταυτότητά του και τον οικογενειακό του δεσμό με υπήκοο κράτους μέλους.

- 44 Όσον αφορά την υποχρέωση θεωρήσεως, η Βελγική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η υποχρέωση αιτήσεως θεωρήσεως πριν από την είσοδο στην επικράτεια κράτους μέλους παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να ελέγχουν τόσο αν ο υπήκοος τρίτης χώρας, ο οποίος επιθυμεί να εισέλθει στην επικράτειά τους ως σύζυγος υπηκόου κράτους μέλους, πληροί τις απαιτούμενες προϋποθέσεις όσο και αν αυτός δεν εμπίπτει στην κατηγορία εκείνων στους οποίους μπορεί να απαγορευθεί η είσοδος για λόγους δημοσίας τάξεως, δημοσίας ασφαλείας και δημοσίας υγείας, σύμφωνα με την οδηγία 64/221. Συνεπώς, τα άρθρα 3 της οδηγίας 68/360 και 3 της οδηγίας 73/148, τα οποία επιτρέπουν στα κράτη μέλη να ζητούν θεώρηση από τους υπηκόους τρίτων χωρών, μέλη της οικογένειας υπηκόου κράτους μέλους, πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι, ελλείψει θεωρήσεως, τα κράτη μέλη δύνανται να επαναπροωθήσουν τα άτομα αυτά στα σύνορα. Αντίθετη ερμηνεία θα καθιστούσε τις διατάξεις αυτές άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας.
- 45 Η Βελγική Κυβέρνηση προσθέτει ότι πολλά από τα στοιχεία που αφορούν τον υπήκοο τρίτης χώρας μπορούν να ελεγχθούν μόνο από τις βελγικές αρχές εκπροσωπήσεως στη χώρα καταγωγής αυτού του ατόμου. Προς τούτο, επιβάλλεται η χορήγηση της θεωρήσεως εντός της τρίτης χώρας παρά στα σύνορα του Βελγίου.
- 46 Η Αυστριακή Κυβέρνηση φρονεί ότι η υποχρέωση των υπηκόων τρίτων χωρών, συζύγων υπηκόων κρατών μελών, να ζητούν θεώρηση δεν συνιστά δυσμενή διάκριση, καθόσον τόσο το βελγικό δίκαιο όσο και το κοινοτικό δίκαιο προβλέπουν μια τέτοια υποχρέωση.
- 47 Αντιθέτως, η άδεια εισόδου στη βελγική επικράτεια υπηκόων τρίτων χωρών που δεν συμμορφώθηκαν προς την υποχρέωση θεωρήσεως θα συνιστούσε παραβίαση της αρχής της ισότητας εις βάρος υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι συμμορφώθηκαν προς την υποχρέωση αυτή. Εντούτοις, κατά την Αυστριακή Κυβέρνηση, ενόψει των αρχών της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων και της αναλογικότητας, μπορεί να επιτραπεί σε κράτος μέλος να προβλέπει εξαιρέσεις από τη γενική υποχρέωση θεωρήσεως, σε ορισμένες εξαιρετικές περιπτώσεις, όπως μεταξύ άλλων προβλέπει το άρθρο 4 του κανονισμού 574/1999.

- 48 Η Επιτροπή υπογραμμίζει την ειδική κατάσταση υπηκόου τρίτης χώρας, μέλους της οικογένειας υπηκόου κράτους μέλους, σε σχέση με τους υπολοίπους υπηκόους τρίτων χωρών, οι οποίοι προσέρχονται στα εξωτερικά σύνορα της Κοινότητας. Πράγματι, από το κοινοτικό δίκαιο έλκει το δικαίωμα να εγκατασταθεί μαζί με τον υπήκοο κράτους μέλους εντός της Κοινότητας.
- 49 Κατά την Επιτροπή, μπορεί να απαγορευθεί η είσοδος σε κράτος μέλος υπηκόου κράτους μέλους αν αυτός δεν δύναται να αποδείξει την ιθαγένειά του. Συνεπώς, ο ίδιος κανόνας πρέπει να εφαρμόζεται και επί υπηκόου τρίτης χώρας ο οποίος δεν δύναται να αποδείξει τον οικογενειακό του δεσμό με υπήκοο κράτους μέλους.
- 50 Αν, αντιθέτως, ο υπήκοος τρίτης χώρας είναι σε θέση να αποδείξει αυτόν τον οικογενειακό δεσμό και, κατά συνέπεια, τα δικαιώματα που έλκει από την κοινοτική έννομη τάξη, η έλλειψη θεωρήσεως δεν μπορεί να επηρεάσει αυτά τα δικαιώματα και δεν μπορεί, σε καμία περίπτωση, να δικαιολογήσει την επαναπροώθηση στα σύνορα. Ένα τέτοιο μέτρο θα συνιστούσε, πράγματι, άρνηση αυτών των δικαιωμάτων και θα ήταν δυσανάλογο.
- 51 Η Επιτροπή φρονεί ότι, στην περίπτωση προσώπου το οποίο δικαιολογεί την ύπαρξη οικογενειακού δεσμού με κοινοτικό διακινούμενο εργαζόμενο, η θεώρηση έχει απλώς τυπικό χαρακτήρα και πρέπει να χορηγείται σχεδόν αυτομάτως εκ μέρους του κράτους μέλους από το οποίο το πρόσωπο αυτό εισέρχεται στην Κοινότητα. Το δικαίωμα του ενδιαφερομένου να εισέλθει στην Κοινότητα ουδόλως στηρίζεται στη θεώρηση, αλλά απορρέει, δυνάμει του κοινοτικού δικαίου, αποκλειστικώς από τον οικογενειακό δεσμό.
- 52 Η Επιτροπή προσθέτει ότι η χορήγηση θεωρήσεων από τα προξενεία κράτους μέλους που λειτουργούν στις χώρες καταγωγής των υπηκόων τρίτων χωρών αποτελεί απλώς ένα οργανωτικό μέτρο το οποίο δεν κωλύει την άσκηση δικαιωμάτων που απορρέουν από την κοινοτική έννομη τάξη.

Απάντηση του Δικαστηρίου

- 53 Επιβάλλεται αρχικώς να υπομνηστεί ότι, όπως προκύπτει, ιδίως, από τις διατάξεις των κανονισμών και των οδηγιών του Συμβουλίου σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των μισθωτών και των μη μισθωτών εντός της Κοινότητας, ο κοινοτικός νομοθέτης αναγνώρισε τη σημασία διασφάλισης της προστασίας της οικογενειακής ζωής των υπηκόων κρατών μελών προκειμένου να απαλειφθούν τα εμπόδια για την άσκηση των θεμελιωδών ελευθεριών που διασφαλίζει η Συνθήκη (προαναφερθείσα απόφαση *Carpenter*, σκέψη 38).
- 54 Προς τούτο, τα άρθρα 10 του κανονισμού 1612/68, 1 της οδηγίας 68/360 και 1 της οδηγίας 73/148 επεκτείνουν, με όμοια διατύπωση, την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου, όσον αφορά την είσοδο και τη διαμονή στο έδαφος των κρατών μελών, στον σύζυγο κάθε προσώπου που εμπίπτει στις διατάξεις αυτές (απόφαση της 8ης Απριλίου 1976, 48/75, *Royer*, Συλλογή τόμος 1976, σ. 203, σκέψη 13).
- 55 Εξάλλου, σύμφωνα με τα άρθρα 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 68/360 και 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 73/148, τα οποία είναι ομοιοτύπως διατυπωμένα, τα κράτη μέλη επιτρέπουν την είσοδο στην επικράτειά τους των υπηκόων κρατών μελών και των μελών της οικογενείας τους που εμπίπτουν στις διατάξεις των εν λόγω οδηγιών με απλή επίδειξη δελτίου ταυτότητας ή ισχύοντος διαβατηρίου.
- 56 Εντούτοις, κατά τα άρθρα 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 68/360 και 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 73/148, όταν υπήκοος κράτους μέλους διακινείται εντός της Κοινότητας προκειμένου να ασκήσει τα δικαιώματα που του παρέχουν η Συνθήκη και οι εν λόγω οδηγίες, τα κράτη μέλη μπορούν να επιβάλλουν υποχρέωση θεωρήσεως ή άλλη ισοδύναμη υποχρέωση στα μέλη της οικογένειάς του που δεν έχουν την ιθαγένεια κράτους μέλους. Ο πίνακας των τρίτων χωρών οι υπήκοοι των οποίων πρέπει να διαθέτουν θεώρηση κατά τη διέλευση των εξωτερικών συνόρων των κρατών μελών καθορίστηκε με τον κανονισμό 2317/95, ο οποίος αντικαταστάθηκε με τον κανονισμό 574/1999, ο οποίος στη συνέχεια αντικαταστάθηκε με τον κανονισμό 539/2001.

- 57 Δεδομένου ότι η κοινοτική νομοθεσία δεν προσδιορίζει τα μέτρα που μπορεί να λάβει κράτος μέλος στην περίπτωση που υπήκοος τρίτης χώρας, σύζυγος υπηκόου κράτους μέλους, επιθυμεί να εισέλθει στο κοινοτικό έδαφος χωρίς δελτίο ταυτότητας ή ισχύον διαβατήριο ή, κατά περίπτωση, θεώρηση, δεν αποκλείεται προφανώς η δυνατότητα επαναπροωθήσεως στα σύνορα (βλ. μεταξύ άλλων, υπ' αυτή την έννοια, όσον αφορά τα άρθρα 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 68/360 και 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 73/148, απόφαση της 30ής Μαΐου 1991, C-68/89, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, Συλλογή 1991, σ. I-2637, σκέψη 11).
- 58 Πράγματι, αφενός, ελλείπει δελτίου ταυτότητας ή ισχύοντος διαβατηρίου με τα οποία ο κάτοχός τους μπορεί να αποδείξει την ταυτότητα και την ιθαγένειά του (βλ., υπ' αυτή την έννοια, μεταξύ άλλων, απόφαση της 5ης Μαρτίου 1991, C-376/89, Γιαγκουνίδης, Συλλογή 1991, σ. I-1069, σκέψεις 14 και 15), ο ενδιαφερόμενος δεν μπορεί, κατ' αρχήν, να αποδείξει εγκύρως την ταυτότητά του και, επομένως, τους οικογενειακούς του δεσμούς.
- 59 Εξάλλου, καίτοι, όπως ορθώς υπογραμμίζει η Επιτροπή, το δικαίωμα εισόδου στην επικράτεια των κρατών μελών υπηκόου τρίτης χώρας συζύγου υπηκόου κράτους μέλους απορρέει, σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, μόνο από τον οικογενειακό δεσμό, εντούτοις, σύμφωνα με το ίδιο το γράμμα των άρθρων 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 68/360 και 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 73/148, η άσκηση αυτού του δικαιώματος μπορεί να εξαρτηθεί από την ύπαρξη θεωρήσεως. Εξάλλου, το άρθρο 5 του κανονισμού 2317/95 ορίζει τη θεώρηση ως έγκριση χορηγούμενη από κράτος μέλος ή ως απόφαση λαμβανόμενη από κράτος μέλος, η οποία απαιτείται «για την είσοδο» στην επικράτειά του.
- 60 Εντούτοις, τα άρθρα 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 68/360 και 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 73/148 διευκρινίζουν ότι «τα κράτη μέλη παρέχουν στα πρόσωπα αυτά κάθε διευκόλυνση για τη λήψη των αναγκαίων θεωρήσεων». Αυτό σημαίνει ότι η χορήγηση της θεωρήσεως πρέπει να γίνεται το συντομότερο δυνατό και, στο μέτρο του δυνατού, στα σημεία εισόδου στο εθνικό έδαφος, διότι άλλως θα εθίγετο η πλήρης αποτελεσματικότητα των προαναφερθεισών διατάξεων των οδηγιών 68/360 και 73/148.

- 61 Έχοντας υπόψη τη σημασία που απέδωσε ο κοινοτικός νομοθέτης στην προστασία της οικογενειακής ζωής (βλ. σκέψη 53 της παρούσας αποφάσεως), η επαναπροώθηση συνιστά, εν πάση περιπτώσει, μέτρο δυσανάλογο και, επομένως, απαγορεύεται, αν ο υπήκοος τρίτης χώρας, σύζυγος υπηκόου κράτους μέλους, μπορεί να αποδείξει την ταυτότητά του, καθώς και τον συζυγικό δεσμό, και αν δεν υπάρχουν στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι αποτελεί κίνδυνο για τη δημόσια τάξη, τη δημόσια ασφάλεια ή τη δημόσια υγεία κατά την έννοια των άρθρων 10 της οδηγίας 68/360 και 8 της οδηγίας 73/148.
- 62 Συνεπώς, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 3 της οδηγίας 68/360, 3 της οδηγίας 73/148, καθώς και ο κανονισμός 2317/95, εξεταζόμενοι υπό το πρίσμα της αρχής της αναλογικότητας, πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν να επαναπροωθούν στα σύνορα υπήκοο τρίτης χώρας, σύζυγο υπηκόου κράτους μέλους, ο οποίος επιχειρεί να εισέλθει στην επικράτειά τους χωρίς να έχει δελτίο ταυτότητας ή ισχύον διαβατήριο ή, κατά περίπτωση, θεώρηση, αν ο εν λόγω σύζυγος μπορεί να αποδείξει την ταυτότητά του και τον συζυγικό του δεσμό και αν δεν υφίστανται στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι αποτελεί κίνδυνο για τη δημόσια τάξη, τη δημόσια ασφάλεια ή τη δημόσια υγεία κατά την έννοια των άρθρων 10 της οδηγίας 68/360 και 8 της οδηγίας 73/148.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

Παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο

- 63 Η MRAX διαπιστώνει ότι υπήκοος τρίτης χώρας, ο οποίος τέλεσε γάμο στο Βέλγιο, όπου διέμενε παράνομα, υποχρεούται, προκειμένου να προβάλει δικαίωμα για άδεια διαμονής, να επιστρέψει υποχρεωτικώς στη χώρα καταγωγής του για να λάβει θεώρηση. Εντούτοις, το Βέλγιο δέχεται ενίοτε, με απόφαση αναγόμενη στη δικριτική του ευχέρεια, να νομιμοποιεί τη διαμονή συζύγων υπηκόων κράτους μέλους.

- 64 Συνεπώς, κατά τη MRAX, η διοικητική πρακτική του βελγικού κράτους δεν παρέχει ασφάλεια δικαίου στους συζύγους υπηκόων κρατών μελών και μπορεί να θεωρηθεί ως εισάγουσα δυσμενείς διακρίσεις.
- 65 Η MRAX τονίζει ότι το Δικαστήριο ουδέποτε αποφάνθηκε ως προς την κύρωση που πρέπει να επιβληθεί σε υπήκοο τρίτης χώρας ο οποίος εισήλθε παρανόμως στην επικράτεια κράτους μέλους, αλλά έχει, εντούτοις, κρίνει ότι υπήκοος κράτους μέλους ο οποίος δεν διαθέτει το απαιτούμενο για τη διαμονή του στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους έγγραφο (διαβατήριο) δεν μπορεί να επαναπροωθηθεί στα σύνορα, αλλά είναι δυνατόν να του επιβληθεί ποινή προστίμου (βλ. απόφαση της 14ης Ιουλίου 1977, 8/77, Sagulo κ.λπ., Συλλογή τόμος 1977, σ. 441). Η MRAX θέτει το ζήτημα αν τα μέτρα που μπορούν να ληφθούν κατά υπηκόου κράτους μέλους μπορούν αναλογικώς να εφαρμοστούν επί του συζύγου αυτού του υπηκόου και αν οι παραβάσεις οι σχετικές με την είσοδο και τη διαμονή στην επικράτεια κράτους μέλους μπορούν να κολαστούν με την επιβολή διοικητικού ή ποινικού προστίμου, κύρωση η οποία συνδυάζεται περισσότερο με τις αρχές της ελεύθερης κυκλοφορίας και σεβασμού της ιδιωτικής ζωής.
- 66 Η Βελγική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι τα άρθρα 4 της οδηγίας 68/360 και 6 της οδηγίας 73/148 πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι παρέχουν στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να μη χορηγούν άδεια διαμονής σε υπήκοο τρίτης χώρας, σύζυγο υπηκόου κράτους μέλους, ο οποίος έχει εισέλθει παρανόμως στην επικράτειά τους, και να προβαίνουν στην επαναπροώθησή του στα σύνορα. Άλλως, οι διατάξεις των άρθρων 3 της οδηγίας 68/360 και 3 της οδηγίας 73/148 θα καθίσταντο κενές περιεχομένου και άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας.
- 67 Η Βελγική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι σε μια περίπτωση όπως αυτή στην οποία αναφέρεται το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, η απομάκρυνση από την επικράτεια δεν μπορεί να θεωρηθεί ως δυσανάλογη, ενόψει των συγκρουομένων συμφερόντων, δηλαδή, αφενός, της επιταγής διασφάλισης της δημοσίας τάξεως και, αφετέρου, της επιταγής σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής. Κατά την άποψη της

Βελγικής Κυβερνήσεως η προσβολή της οικογενειακής ζωής είναι εξαιρετικά περιορισμένη στην περίπτωση που ο υπήκοος τρίτης χώρας επαναπροωθείται στα σύνορα ή καλείται να εγκαταλείψει την επικράτεια: πράγματι, ο χωρισμός των συζύγων θα είναι μικρής διάρκειας αν ο ενδιαφερόμενος είναι σε θέση να αποδείξει ότι μπορεί να περιληφθεί στο πεδίο εφαρμογής των ευεργετικών διατάξεων του κοινοτικού δικαίου, δεδομένου ότι, σε μια τέτοια περίπτωση, θα πρέπει κανονικά η θεώρηση να του χορηγηθεί εντός συντόμου χρονικού διαστήματος.

- 68 Η Αυστριακή Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, εφόσον το πρωτογενές και το παράγωγο δίκαιο προβλέπουν ότι τα κράτη μέλη μπορούν να θέσουν τέρμα στη διαμονή εντός της επικρατείας τους υπηκόων άλλων κρατών μελών, στην περίπτωση που δεν συντρέχουν ή δεν συντρέχουν πλέον οι προϋποθέσεις παρατάσεως της αδειάς διαμονής, κατά μείζονα λόγο τα κράτη μέλη θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να προβαίνουν στην απέλαση υπηκόου τρίτης χώρας μέλους της οικογένειας υπηκόου κράτους μέλους (βλ. άρθρα 10 της οδηγίας 68/360 και 8 της οδηγίας 73/148).
- 69 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, αν κατά τον χρόνο καταθέσεως της αιτήσεως χορηγήσεως αδειάς διαμονής, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 68/360, ο υπήκοος τρίτης χώρας, σύζυγος υπηκόου κράτους μέλους, αποδείξει τον οικογενειακό του αυτό δεσμό, δεν επιτρέπεται να μη του χορηγηθεί άδεια διαμονής με μόνο αιτιολογικό ότι εισήλθε παρανόμως στο οικείο κράτος μέλος.
- 70 Η Επιτροπή υπενθυμίζει σχετικά ότι, στην προαναφερθείσα απόφαση *Royer*, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η εκ μέρους υπηκόου κράτους μέλους απλή παράλειψη διατυπώσεων που αφορούν την είσοδο, τη μετακίνηση και τη διαμονή αλλοδαπών δεν συνιστά, αυτή καθαυτή, συμπεριφορά απειλητική για τη δημόσια τάξη και ασφάλεια και, επομένως, δεν μπορεί να δικαιολογήσει, αυτή καθαυτή, ούτε την απομάκρυνση από την επικράτεια ούτε την προσωρινή κράτηση ενόψει απομακρύνσεως. Κατά την άποψη της Επιτροπής, τίποτα δεν εμποδίζει την αναλογική εφαρμογή αυτής της νομολογίας επί της περιπτώσεως υπηκόου τρίτης χώρας, καλυπτομένου από το κοινοτικό δίκαιο, λόγω του οικογενειακού του δεσμού με κοινοτικό διακινούμενο εργαζόμενο.

- 71 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι, δυνάμει της οδηγίας 64/221, απόφαση περί μη χορήγησης αδειάς διαμονής ή περί απομακρύνσεως από την επικράτεια μπορεί να ληφθεί μόνο για λόγους δημοσίας τάξεως, δημοσίας ασφαλείας ή δημοσίας υγείας και πρέπει αποκλειστικώς να στηρίζεται στην προσωπική συμπεριφορά του ατόμου που αφορά. Η παράνομη, όμως, είσοδος στην επικράτεια κράτους μέλους δεν μπορεί συστηματικώς να συνιστά προσβολή της δημοσίας τάξεως θέτουσα εν αμφιβόλω το ίδιο το δικαίωμα διαμονής.
- 72 Η Επιτροπή προσθέτει ότι, στην απόφαση της 7ης Ιουλίου 1976, 118/75, Watson και Belmann (Συλλογή τόμος 1976, σ. 425), το Δικαστήριο διευκρίνισε τη νομολογία του ως προς τις κυρώσεις που τα κράτη μέλη δύνανται να επιβάλλουν σε περίπτωση μη συμμορφώσεως προς ορισμένες διατυπώσεις που προβλέπει η κοινοτική νομοθεσία. Ενόψει αυτής της νομολογίας, τα κράτη μέλη μπορούν να επιβάλλουν αναλογικές κυρώσεις, σε περίπτωση παρανόμου εισόδου στην επικράτειά τους, όπως π.χ. πρόστιμο (προαναφερθείσα απόφαση Sagulo κ.λπ., σκέψη 6). Πάντως, η επιβολή τέτοιων κυρώσεων δεν μπορεί να επηρεάσει τη χορήγηση αδειάς διαμονής.

Απάντηση του Δικαστηρίου

- 73 Το δεύτερο ερώτημα πρέπει να νηθεί ως αναφερόμενο στην κατάσταση υπηκόου τρίτης χώρας, εισελθόντος παρανόμως στην επικράτεια κράτους μέλους, ο οποίος είναι σε θέση να αποδείξει την ταυτότητά του και τον γάμο του με υπήκοο κράτους μέλους εμπίπτοντα στις διατάξεις των οδηγιών 68/360 και 73/148.
- 74 Η χορήγηση αδειάς διαμονής σε υπήκοο κράτους μέλους δεν πρέπει, όπως επανειλημμένως υπογράμμισε το Δικαστήριο (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 5ης Φεβρουαρίου 1991, C-363/89, Roux, Συλλογή 1991, σ. I-273, σκέψη 12), να θεωρείται ως συστατική πράξη δικαιώματος αλλά ως πράξη που αποσκοπεί στην εκ μέρους κράτους μέλους διαπίστωση της ατομικής καταστάσεως υπηκόου άλλου κράτους

μέλους σε σχέση με τις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου. Η ίδια διαπίστωση ισχύει και για υπήκοο τρίτης χώρας, σύζυγο υπηκόου κράτους μέλους, το δικαίωμα διαμονής του οποίου απορρέει άμεσα από τα άρθρα 4 της οδηγίας 68/360 και 4 της οδηγίας 73/148, ανεξαρτήτως της χορηγήσεως αδείας διαμονής από την αρμόδια αρχή κράτους μέλους.

- 75 Οι πρακτικές λεπτομέρειες χορηγήσεως αδείας διαμονής ρυθμίζονται, όσον αφορά τους μισθωτούς και τα μέλη της οικογένειάς τους, με την οδηγία 68/360 και, όσον αφορά τους μη μισθωτούς και τα μέλη της οικογένειάς τους, με την οδηγία 73/148.
- 76 Όπως προκύπτει, σχετικώς, από τα άρθρα 4, παράγραφος 3, της οδηγίας 68/360 και 6 της οδηγίας 73/148 τα κράτη μέλη μπορούν να εξαρτήσουν τη χορήγηση αδείας διαμονής από την προϋπόθεση προσκομίσεως του εγγράφου με το οποίο ο ενδιαφερόμενος εισήλθε στην επικράτειά τους (προαναφερθείσα απόφαση Roux, σκέψεις 14 και 15).
- 77 Εξάλλου, υπενθυμίζεται ότι το κοινοτικό δίκαιο δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να επιβάλλουν, λόγω παραβάσεως των εθνικών διατάξεων περί ελέγχου αλλοδαπών, κάθε πρόσφορη κύρωση που θα ήταν αναγκαία για την εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας των διατάξεων αυτών (προαναφερθείσα απόφαση Royer, σκέψη 42), υπό την προϋπόθεση ότι οι κυρώσεις αυτές θα είναι αναλογικές (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 3ης Ιουλίου 1980, 157/79, Pieck, Συλλογή τόμος 1980/II, σ. 423, σκέψη 19).
- 78 Αντιθέτως, απόφαση περί μη χορηγήσεως αδείας διαμονής και, κατά μείζονα λόγο, απόφαση περί απομακρύνσεως, οι οποίες στηρίζονται αποκλειστικά στη μη εκπλήρωση εκ μέρους του ενδιαφερομένου των νομίμων διατυπώσεων που αφορούν τον έλεγχο των αλλοδαπών, θίγουν την ίδια την ουσία του δικαιώματος διαμονής, το οποίο άμεσα παρέχεται από το κοινοτικό δίκαιο, και είναι προφανώς δυσανάλογες προς τη βαρύτητα της παραβάσεως (βλ. αναλογικώς, μεταξύ άλλων, απόφαση Royer, σκέψη 40).

- 79 Βεβαίως, τα άρθρα 10 της οδηγίας 68/360 και 8 της οδηγίας 73/148 δεν αποκλείουν τη δυνατότητα κράτους μέλους να παρεκκλίνει από τις εν λόγω οδηγίες για λόγους δημοσίας τάξεως, δημοσίας ασφαλείας ή δημοσίας υγείας, ενώ το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 64/221 ορίζει ότι τα μέτρα δημοσίας τάξεως ή δημοσίας ασφαλείας πρέπει να στηρίζονται αποκλειστικώς στην προσωπική συμπεριφορά του ατόμου που αφορούν. Εντούτοις, η παράλειψη τηρήσεως των νομίμων διατυπώσεων σχετικά με την είσοδο, τη μετακίνηση και τη διαμονή των αλλοδαπών δεν μπορεί, αυτή καθαυτή, να δικαιολογήσει εφαρμογή των μέτρων που προβλέπει το άρθρο 3 της οδηγίας 64/221 (προαναφερθείσα απόφαση Royer, σκέψεις 47 και 48).
- 80 Συνεπώς, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 4 της οδηγίας 68/360 και 6 της οδηγίας 73/148 πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι δεν επιτρέπουν σε κράτος μέλος να αρνηθεί τη χορήγηση αδειάς διαμονής ή να προβεί στην απομάκρυνση υπηκόου τρίτης χώρας ο οποίος είναι σε θέση να αποδείξει την ταυτότητά του και τον γάμο του με υπήκοο κράτους μέλους, με μόνο αιτιολογικό ότι εισήλθε παράνομως στην επικράτεια του οικείου κράτους μέλους.

Επί του τρίτου ερωτήματος

Παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο

- 81 Η MRAX ισχυρίζεται ότι το άρθρο 4 της οδηγίας 68/360 δεν απαιτεί το έγγραφο με την κάλυψη του οποίου τα μέλη της οικογένειας του κοινοτικού εργαζομένου εισήλθαν νομίμως στην επικράτεια κράτους μέλους να εξακολουθεί να ισχύει κατά τον χρόνο που ζητούν τη χορήγηση αδειάς διαμονής. Συνεπώς, το σημείο 4 της

εγκυκλίου της 28ης Αυγούστου 1997, κατά το οποίο είναι απαράδεκτη η αίτηση χορηγήσεως αδειάς διαμονής συζύγου υπηκόου κράτους μέλους όταν αυτή υποβάλλεται μετά τη λήξη ισχύος του εγγράφου, συνιστά παραβίαση του κοινοτικού δικαίου.

- 82 Κατά τη Βελγική Κυβέρνηση, από το άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας 64/221 προκύπτει ότι η λήξη της ισχύος του εμφανιζόμενου την ταυτότητα εγγράφου βάσει του οποίου επενδύεται η είσοδος στο κράτος μέλος υποδοχής και χορηγήθηκε άδεια διαμονής δεν δικαιολογεί την απομάκρυνση από την επικράτεια. Αντιθέτως, στην περίπτωση κατά την οποία η λήξη της ισχύος επέλθει πριν από την υποβολή αιτήσεως χορηγήσεως αδειάς διαμονής, το κράτος μέλος έχει δικαίωμα να απορρίψει την αίτηση αυτή και να απομακρύνει τον έχοντα την υπηκοότητα τρίτης χώρας σύζυγο υπηκόου κράτους μέλους. Συνεπώς, το έγγραφο υπό την κάλυψη του οποίου ο εν λόγω σύζυγος εισήλθε στην επικράτεια του κράτους μέλους, και στο οποίο αναφέρεται το άρθρο 4, παράγραφος 3, της οδηγίας 68/360, δεν μπορεί να είναι παρά διαβατήριο με ισχύουσα εισέτι θεωρήση.
- 83 Η Αυστριακή Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η λήξη ισχύος της θεωρήσεως εντός του κράτους μέλους δικαιολογεί την άρνηση χορηγήσεως αδειάς διαμονής.
- 84 Η Επιτροπή θεωρεί ότι η απάντηση στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να είναι καταφατική. Εφόσον ο σύζυγος υπηκόου κράτους μέλους δικαιολογεί τον οικογενειακό αυτό δεσμό, έχουν εφαρμογή οι οδηγίες 68/360 και 73/148, τα δε κράτη μέλη έχουν την υποχρέωση να του χορηγήσουν άδεια διαμονής, όπως προκύπτει από την προαναφερθείσα νομολογία *Royer*. Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η λήξη ισχύος της θεωρήσεως, μετά την είσοδο στην επικράτεια, δεν επιτρέπει, κατ' αρχήν, την άρνηση χορηγήσεως αδειάς διαμονής. Πράγματι, η παράλειψη αυτού του τυπικού στοιχείου δεν μπορεί να θέσει εν αμφιβόλω την ισχύ του διαβατηρίου προς τον σκοπό χορηγήσεως αδειάς διαμονής. Τη θέση αυτή ενισχύει το άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας 64/221, το οποίο εκφράζει τη βούληση του κοινοτικού νομοθέτη να δώσει προτεραιότητα στην αίτηση χορηγήσεως αδειάς διαμονής έναντι των καθαρώς τυπικών στοιχείων.

- 85 Εξάλλου, κατά την Επιτροπή, η μη υποβολή αιτήσεως χορηγήσεως αδειάς διαμονής πριν από τη λήξη ισχύος της θεωρήσεως δεν μπορεί, αυτή καθαυτή, να αποτελέσει προσωπική συμπεριφορά δυνάμενη να απειλήσει τη δημόσια τάξη και τη δημόσια ασφάλεια και να δικαιολογήσει, υπό την έννοια αυτή, την άρνηση χορηγήσεως αδειάς διαμονής ή, κατά μείζονα λόγο, την απομάκρυνση από την επικράτεια.

Απάντηση του Δικαστηρίου

- 86 Η παραμονή υπηκόου τρίτης χώρας στην επικράτεια κράτους μέλους μετά τη λήξη ισχύος της θεωρήσεώς του συνιστά παραβίαση της νομοθεσίας του εν λόγω κράτους περί διαμονής αλλοδαπών.
- 87 Το άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας 64/221, στο οποίο έγινε αναφορά κατά την ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία, ορίζει ότι η λήξη ισχύος του εμφαινόντος την ταυτότητα εγγράφου βάσει του οποίου επιτράπη η είσοδος υπηκόου κράτους μέλους ή των μελών της οικογενείας του στο κράτος μέλος υποδοχής και η χορήγηση αδειάς διαμονής δεν δικαιολογεί την απομάκρυνση από την επικράτεια.
- 88 Εντούτοις, το τρίτο προδικαστικό ερώτημα αναφέρεται στην κατάσταση συζύγου υπηκόου κράτους μέλους, υποκείμενου στην υποχρέωση θεωρήσεως, ο οποίος εισήλθε νομίμως, αλλά δεν ζήτησε τη χορήγηση αδειάς διαμονής πριν από τη λήξη ισχύος της θεωρήσεώς του.

- 89 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι καίτοι τα άρθρα 4, παράγραφος 3, της οδηγίας 68/360 και 6 της οδηγίας 73/148 επιτρέπουν στα κράτη μέλη να απαιτούν, προκειμένου να χορηγήσουν άδεια διαμονής, την προσκόμιση του εγγράφου βάσει του οποίου ο ενδιαφερόμενος εισήλθε στην επικράτειά τους, δεν προβλέπουν ότι το έγγραφο αυτό πρέπει να είναι ακόμα σε ισχύ. Συνεπώς, η χορήγηση αδειάς διαμονής σε υπήκοο τρίτης χώρας υποκείμενο σε υποχρέωση θεωρήσεως δεν μπορεί να εξαρτάται από την προϋπόθεση ότι η θεώρησή του εξακολουθεί ακόμη να ισχύει. Τούτο, κατά μείζονα λόγο, διότι όπως αποφάνθηκε το Δικαστήριο στις σκέψεις 22 και 23 της προαναφερθείσας αποφάσεως Γιαγκουνίδης, τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να αναγνωρίζουν το δικαίωμα διαμονής στην επικράτειά τους υπέρ των κατ' άρθρο 1 της οδηγίας 68/360 εργαζομένων, οι οποίοι είναι σε θέση να επιδείξουν δελτίο ταυτότητας ή διαβατήριο σε ισχύ, ανεξαρτήτως του εγγράφου με το οποίο εισήλθαν στην επικράτεια των εν λόγω κρατών μελών.
- 90 Συνεπώς, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να εξαρτούν τη χορήγηση αδειάς διαμονής, σύμφωνα με τις οδηγίες 68/360 και 73/148 από την επίδειξη ισχύουσας θεωρήσεως. Εξάλλου, όπως προκύπτει από τη σκέψη 78 της παρούσας αποφάσεως, η απομάκρυνση από την επικράτεια με μόνο αιτιολογικό τη λήξη ισχύος της θεωρήσεως συνιστά κύρωση προφανώς δυσανάλογη σε σχέση με τη βαρύτητα της μη τηρήσεως των διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας περί ελέγχου των αλλοδαπών.
- 91 Συνεπώς, στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 3 και 4, παράγραφος 3, της οδηγίας 68/360, 3 και 6 της οδηγίας 73/148 και 3, παράγραφος 3, της οδηγίας 64/221 πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν να αρνηθούν τη χορήγηση αδειάς διαμονής σε υπήκοο τρίτης χώρας, σύζυγο υπηκόου κράτους μέλους, ο οποίος εισήλθε νομίμως στην επικράτεια τους, ούτε να προβαίνουν στην απομάκρυνσή του από την επικράτεια, με μόνο αιτιολογικό ότι η ισχύς της θεωρήσεως έληξε πριν αυτός ζητήσει άδεια διαμονής.

Επί του τετάρτου ερωτήματος

Παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο

- 92 Η MRAX ισχυρίζεται ότι οι διατάξεις των άρθρων 8 και 9 της οδηγίας 64/221 μεταφέρθηκαν στη βελγική έννομη τάξη με τα άρθρα 44 και 64 του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980. Εντούτοις, κατά την κρατούσα στο Βέλγιο διοικητική πρακτική δεν χορηγείται στους υπηκόους τρίτης χώρας, συζύγους υπηκόων κρατών μελών, οι οποίοι δεν έχουν θεώρηση ή η ισχύς της θεωρήσεώς τους έχει λήξει, το δικαίωμα υποβολής αιτήσεως επανεξετάσεως, όπως προβλέπουν τα άρθρα 44 και 64 του νόμου της 15ης Δεκεμβρίου 1980, στην περίπτωση λήψεως αποφάσεως περί μη χορηγήσεως αδειάς διαμονής ή αποφάσεως περί απομακρύνσεώς τους από την επικράτεια. Έχουν απλώς τη δυνατότητα να ασκήσουν προσφυγή με αίτημα την αναστολή ή ακύρωση των εν λόγω αποφάσεων ενώπιον του Conseil d'État, το οποίο περιορίζεται να εξετάσει τη νομιμότητα της προσβαλλομένης αποφάσεως, χωρίς να έχει τη δυνατότητα να εξετάσει κατά πόσον είναι βάσιμη σε σχέση με τα περιστατικά της υποθέσεως. Συνεπώς, η βελγική διοικητική πρακτική δεν είναι σύμφωνη προς τις απαιτήσεις του κοινοτικού δικαίου.
- 93 Κατά τη Βελγική Κυβέρνηση, οι διατάξεις των άρθρων 8 και 9 της οδηγίας 64/221, οι οποίες προβλέπουν τη δυνατότητα υπηκόου τρίτης χώρας να προσφύγει στις κατ' άρθρο 9, παράγραφος 1, αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους, στην περίπτωση που ζητεί τη χορήγηση για πρώτη φορά αδειάς διαμονής ή στην περίπτωση απομακρύνσεώς του από την επικράτεια πριν από τη χορήγηση αυτής της αδειάς, δεν εφαρμόζονται στην περίπτωση κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος δεν εισήλθε νομίμως στην επικράτεια του εν λόγω κράτους μέλους.
- 94 Πράγματι, το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 64/221 περιορίζει το πεδίο εφαρμογής του στα μέλη της οικογένειας του υπηκόου κράτους μέλους που πληρούν τις προϋποθέσεις των κανονισμών και των οδηγιών που ρυθμίζουν αυτόν τον τομέα. Ο σύζυγος, όμως, υπηκόου κράτους μέλους ο οποίος δεν διαθέτει έγγραφο εμφανίζον

την ταυτότητα ή θεώρηση, ή η ισχύς της θεωρήσεώς του έχει λήξει, δεν πληροί τις προϋποθέσεις των άρθρων 3 και 4 της οδηγίας 68/360 και του κανονισμού 2317/95.

- 95 Η Αυστριακή Κυβέρνηση φρονεί ότι απόφαση περί απομακρύνσεως από την επικράτεια δεν μπορεί να εκτελεστεί, εκτός από την περίπτωση απολύτου επείγοντος, εις βάρος προστατευομένου από το κοινοτικό δίκαιο προσώπου πριν του παρασχεθεί η δυνατότητα να εξαντλήσει τις προσφυγές την άσκηση των οποίων του διασφαλίζουν τα άρθρα 8 και 9 της οδηγίας 64/221 (προαναφερθείσα απόφαση *Royer* και απόφαση της 22ας Μαΐου 1980, 131/79, *Santillo*, Συλλογή τόμος 1980/II, σ. 171).
- 96 Εντούτοις, εφόσον η βελγική έννομη τάξη εξαρτά την είσοδο και τη διαμονή υπηκόων τρίτων χωρών, μελών της οικογένειας υπηκόου κράτους μέλους, από την επίδειξη ισχύοντος διαβατηρίου ή δελτίου ταυτότητας, καθώς και από θεώρηση, θα ήταν θεμιτό να μην αναγνωριστεί στο μέλος της οικογένειας το οποίο παρανόμως εισήλθε στην επικράτεια του Βελγίου το δικαίωμα να απευθυνθεί στην αρμόδια αρχή κατά την έννοια του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 64/221.
- 97 Αντιθέτως, σε σχέση με το άρθρο 3, παράγραφος 3, της οδηγίας 64/221, το μέλος της οικογένειας πρέπει να έχει τη δυνατότητα ασκήσεως της προβλεπομένης στο άρθρο 9 της ίδιας οδηγίας προσφυγής στην περίπτωση που έχει νομίμως εισέλθει στην επικράτεια του κράτους μέλους, αλλά έχει λήξει η ισχύς του δελτίου ταυτότητας ή του διαβατηρίου βάσει του οποίου επετράπη η είσοδος και χορηγήθηκε άδεια διαμονής. Πράγματι, σε μια τέτοια περίπτωση, δεν δικαιολογείται η απομάκρυνση από την επικράτεια.
- 98 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 64/221 έχει εφαρμογή επί υπηκόων τρίτων χωρών, οι οποίοι είναι μέλη της οικογένειας κράτους μέλους, έστω και αν δεν έχουν θεώρηση ή η ισχύς της θεωρήσεως έχει λήξει. Εφόσον

αποδεικνύεται ο οικογενειακός δεσμός, δεν αμφισβητείται ότι έχουν τα δικαιώματα προσφυγής που προβλέπει το άρθρο 9, παράγραφος 2, της οδηγίας 64/221.

- 99 Ανθέτως, ελλείπει εγγράφων που να εμφανίζουν την ταυτότητα, η απάντηση πρέπει να είναι η ίδια που προτάθηκε να δοθεί στο πρώτο ερώτημα. Πράγματι, για να παρασχεθεί η προστασία του κοινοτικού δικαίου πρέπει να αποδειχθεί η ιδιότητα του συζύγου υπηκόου κράτους μέλους.

Απάντηση του Δικαστηρίου

- 100 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι σκοπός του άρθρου 9, παράγραφος 2, της οδηγίας 64/221 είναι η διασφάλιση μιας ελάχιστης διαδικαστικής εγγυήσεως σε όσους δεν χορηγείται μια πρώτη άδεια διαμονής ή αποφασίζεται η απομάκρυνσή τους από την επικράτεια πριν από τη χορήγηση μιας τέτοιας άδειας σε μία από τις τρεις περιπτώσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 1 του εν λόγω άρθρου. Στην περίπτωση κατά την οποία οι ένδικες προσφυγές κατά των διοικητικών πράξεων αφορούν μόνο τη νομιμότητα της απόφασης, η παρέμβαση της αρμόδιας αρχής πρέπει να καθιστά δυνατό τον έλεγχο των πραγματικών περιστατικών και περιστάσεων, συμπεριλαμβανομένης της σκοπιμότητας του σχεδιαζόμενου μέτρου, πριν από την έκδοση οριστικής απόφασης (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 17ης Ιουνίου 1997, C-65/95 και C-111/95, Shingara και Radiom, Συλλογή 1997, σ. I-3343, σκέψεις 34 και 37).

- 101 Οι διατάξεις του άρθρου 9 της οδηγίας 64/221, οι οποίες είναι συμπληρωματικές εκείνων του συστήματος ενδίκων προσφυγών που προβλέπει το άρθρο 8 της αυτής οδηγίας και οι οποίες αποσκοπούν στη θεραπεία των ελλείψεων αυτών των προσφυγών (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 5ης Μαργτίου 1980, 98/79, Pecastaing, Συλλογή τόμος 1980/I, σ. 367, σκέψεις 15 και 20) επιβάλλεται να ερμηνεύονται διασταλτικώς, όσον αφορά το πεδίο προσωπικής εφαρμογής τους. Πράγματι, στον

τομέα του κοινοτικού δικαίου, η επιταγή του δικαστικού ελέγχου κάθε αποφάσεως των εθνικών αρχών συνιστά γενική αρχή απορρέουσα από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις και έχει παγιωθεί με τα άρθρα 6 και 13 της συμβάσεως (αποφάσεις της 15ης Οκτωβρίου 1987, 222/86, Heylens κ.λπ., Συλλογή 1987, σ. 4097, σκέψη 14· της 3ης Δεκεμβρίου 1992, C-97/91, Oleificio Borelli κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. I-6313, σκέψη 14, και της 11ης Ιανουαρίου 2001, C-226/99, Siples, Συλλογή 2001, σ. I-277, σκέψη 17).

- 102 Συνεπώς, αντιθέτως προς την άποψη που διατύπωσε η Βελγική Κυβέρνηση, κάθε αλλοδαπός σύζυγος υπηκόου κράτους μέλους που ισχυρίζεται ότι συγκεντρώνει τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για να ζητήσει την παρεχόμενη με την οδηγία 64/221 προστασία απολαύει των ελαχίστων δικονομικών εγγυήσεων που προβλέπει το άρθρο 9 της εν λόγω οδηγίας, έστω και αν δεν διαθέτει έγγραφο εμφανίζον την ταυτότητα ή αν, υποκείμενος σε υποχρέωση θεωρήσεως, εισήλθε στην επικράτεια κράτους μέλους χωρίς θεώρηση ή παρέμεινε εντός αυτής μετά τη λήξη ισχύος της θεωρήσεώς του.
- 103 Εξάλλου, τυχόν αποκλεισμός από το δικαίωμα αυτών των δικονομικών εγγυήσεων σε περίπτωση ελλείψεως εγγράφου εμφανίζοντος την ταυτότητα ή ελλείψεως θεωρήσεως ή, σε περίπτωση λήξεως της ισχύος ενός από τα έγγραφα αυτά, θα στερούσε από τις εγγυήσεις αυτές το ουσιαστικότερο περιεχόμενο της πρακτικής τους αποτελεσματικότητας.
- 104 Συνεπώς, στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 1, παράγραφος 2, και 9, παράγραφος 2, της οδηγίας 64/221 πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αλλοδαπός σύζυγος υπηκόου κράτους μέλους έχει το δικαίωμα να υποβάλει υπό την κρίση της αρμόδιας αρχής που προβλέπει το άρθρο 9, παράγραφος 1, απόφαση περί μη χορηγήσεως πρώτης αδειάς διαμονής ή απόφαση περί απομακρύνσεως πριν από τη χορήγηση μιας τέτοιας αδειάς, έστω και αν δεν διαθέτει έγγραφο εμφανίζον την ταυτότητα ή, υποκείμενος σε υποχρέωση θεωρήσεως, εισήλθε στην επικράτεια του κράτους μέλους χωρίς θεώρηση ή παρέμεινε εντός αυτής μετά τη λήξη ισχύος της θεωρήσεώς του.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 105 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Αυστριακή Κυβέρνηση και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπíπτοντος που ανέκλυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 1999 το Conseil d'État, αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 3 της οδηγίας 68/360/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί καταργήσεως των περιορισμών στη διακίνηση και στη διαμονή των εργαζομένων των κρατών μελών και των οικογενειών τους στο εσωτερικό της Κοινότητας, το άρθρο 3 της οδηγίας 73/148/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1973, περί καταργήσεως των περιορισμών στη διακίνηση και στη διαμονή των υπηκόων των κρατών μελών στο εσωτερικό της Κοινότητας στον

τομέα της εγκαταστάσεως και της παροχής υπηρεσιών, καθώς και ο κανονισμός (ΕΚ) 2317/95 του Συμβουλίου, της 25ης Σεπτεμβρίου 1995, για καθορισμό των τρίτων χωρών οι υπήκοοι των οποίων πρέπει να διαθέτουν θεώρηση κατά τη διέλευση των εξωτερικών συνόρων των κρατών μελών, εξεταζόμενοι υπό το πρίσμα της αρχής της αναλογικότητας, πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν να επαναπροωθούν στα σύνορα υπήκοο τρίτης χώρας, σύζυγο υπηκόου κράτους μέλους, ο οποίος επιχειρεί να εισέλθει στην επικράτειά τους χωρίς να έχει δελτίο ταυτότητας ή ισχύον διαβατήριο ή, κατά περίπτωση, θεώρηση, αν ο εν λόγω σύζυγος μπορεί να αποδείξει την ταυτότητά του και τον συζυγικό του δεσμό και αν δεν υφίστανται στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι αποτελεί κίνδυνο για τη δημόσια τάξη, τη δημόσια ασφάλεια ή τη δημόσια υγεία κατά την έννοια των άρθρων 10 της οδηγίας 68/360 και 8 της οδηγίας 73/148.

- 2) Τα άρθρα 4 της οδηγίας 68/360 και 6 της οδηγίας 73/148 πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι δεν επιτρέπουν σε κράτος μέλος να αρνηθεί τη χορήγηση αδειάς διαμονής ή να προβεί στην απομάκρυνση υπηκόου τρίτης χώρας ο οποίος είναι σε θέση να αποδείξει την ταυτότητά του και τον γάμο του με υπήκοο κράτους μέλους, με μόνο αιτιολογικό ότι εισήλθε παρανόμως στην επικράτεια του οικείου κράτους μέλους.

- 3) Τα άρθρα 3 και 4, παράγραφος 3, της οδηγίας 68/360, 3 και 6 της οδηγίας 73/148 και 3, παράγραφος 3, της οδηγίας 64/221/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Φεβρουαρίου 1964, περί του συντονισμού των ειδικών μέτρων για τη διακίνηση και τη διαμονή αλλοδαπών, τα οποία δικαιολογούνται για λόγους δημοσίας τάξεως, δημοσίας ασφαλείας ή δημοσίας υγείας, πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν να αρνηθούν τη χορήγηση αδειάς διαμονής σε υπήκοο τρίτης χώρας, σύζυγο υπηκόου κράτους μέλους, ο οποίος εισήλθε νομίμως στην επικράτεια τους, ούτε να προβαίνουν στην απομάκρυνσή του από την επικράτεια, με μόνο αιτιολογικό ότι η ισχύς της θεωρήσεως έληξε πριν αυτός ζητήσει άδεια διαμονής.

- 4) Τα άρθρα 1, παράγραφος 2, και 9, παράγραφος 2, της οδηγίας 64/221 πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αλλοδαπός σύζυγος υπηκόου κράτους μέλους έχει το δικαίωμα να υποβάλει υπό την κρίση της αρμόδιας αρχής που προβλέπει το άρθρο 9, παράγραφος 1, απόφαση περί μη χορηγήσεως πρώτης αδείας διαμονής ή απόφαση περί απομακρύνσεως πριν από τη χορήγηση μιας τέτοιας αδείας, έστω και αν δεν διαθέτει έγγραφο εμφαίνον την ταυτότητα ή, υποκείμενος σε υποχρέωση θεωρήσεως, εισήλθε στην επικράτεια του κράτους μέλους χωρίς θεώρηση ή παρέμεινε εντός αυτής μετά τη λήξη ισχύος της θεωρήσεώς του.

Rodríguez Iglesias

Colneric

von Bahr

Gulmann

Edward

Puissochet

Wathelet

Schintgen

Cunha Rodrigues

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 25 Ιουλίου 2002.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias